

مصنف
نیز توفیق

Mustafa BAYDAR

Kaybetiğimiz kıymetler arastına Neyzen de katıldı. O da 75 yıllık bir misafirlikten sonra nihayet ölüm kervanına karıştı.

Neyzen'in ölümü üzerine bir kısım yazarlarımız onun bir dâhi olduğundan bahsettiler. Bu hususta en şaşmaz ve en gerçek hükmü zaman verecektir. Fakat şu muhakkak ki Neyzen Tevfik, Türk edebiyat ve müzik tarihinde unutulmaz bir sima olarak kalacaktır. Dünya görüşü ve san'at anlayışı ile normal ve standart toplumdaki kendini sıyırabilmiş ve herkesin alâkadar olduğu bir tip haline gelmiştir.

Bundan 76 yıl önce Bodrum'da doğan Neyzen'in hayatı bir roman mevzuu ve bir film senaryosu olacak kadar meraklıdır.

NEYZEN'İN HAYAT MÂCERASI

Neyzen'in kendi hayatını anlatan «Tercüme-i halim» isimli şiiri şu beyitle başlar:

Çocukluğum ne zaman gelse
yâduma derhal
Zavallı ruh-ı garibim olur gariyik-i melâl

Çocukluğunda ele avuca sığmaz küçük bir yaramaz olan Neyzen'in bütün merakı bir denizci olmaktır:

Fakat onun yüreğinde yanardı
bir sevdâ
Denizcilik, gemi, yelken, muhabbet-i deryâ

Günün birinde N. Tevfik, babası ile beraber Bodrumda deniz kıyısındaki Tepecik kahvesine çıkarlar. Bir müddet son-

ra da yanlarına iki şahıs oturur. Biraz sonra (zir-i begalden) küçük altlarından birer uzun torba çıkarırlar. Bunlar ney torbalarıdır ve her ikisi de küçük Tefvîği ve babasını kendinden geçirtcek şekilde ney

çalarlar. Bu hâdise, Tefvîğin hayatında bir dönüm noktası olmuştur; o gece sabaha kadar gözlerine uyku girmez, bacasına mütemadiyen sualler sorar ve aralarındaki konuşma şöylece devam eder:

O gördüğün iki dervişin ellerindeki şey
Birer kamıştan ibaret idiye de
adı ney.

Nasıl sadasını sevdim mi?

— Ah hiç sorma.

Nasıl yaparlar onu, söyle, of
baba yorma.

— Nasıl yapıldığını bilmem işte
gördün ya,

Bırak sen onları şimdi.

— Aman efendi baba,

sen onları şimdi olur mu?

Ben sevdim,

Günah mı çalması yoksa?

— Değil fakat derdim,

Bütün bütün unutursun elindeki
dersi,

Kolay değildir oğlum, işittiğin
o sesi

Çıkarması mütevakkıf uzun u-
zun seneye,

Hem ellerin yetişir mi boyun
kadar o ney'e?

İşte bu konuşmadan sonra henüz 8 - 9 yaşlarında olan Tefvik, bahçede bir kamış koparır ve kamışın üzerinde bir takım delikler açar. 5 yıl bu şekilde vakit geçirdikten sonra ev-halkı ile birlikte İzmir'e buradan da Urla'ya gelirler.

02

Tevfik 15 yaşına gelmiştir. Burada ney çalan Kâzım isimli bir berberle karşılaşır. Bu berber Tevfiğe ders vermeğe başlar. Böylece uzun bir müddet çalışıldıktan sonra Neyzene günde birkaç defa sar'a nöbetleri ve çeşitli sinir buhrauları gelmeğe başlar. Çaresiz annesi ile beraber tedavi için İstanbula gelirler. Doktor, Tevfiğe, muhabbetin neye vardır diye sorduğunda hasta çocuk hemen cevabı yapıştırır:

— Ney...

Bundan sonra Tevfiği neyi ile başbaşa bıraktılar. Tekrar Urla'ya döndüler. Bir müddet sonra İzmir'e dönen Tevfik, burada Şeyh Nureddin Efendinin dergâhına devam etmeğe başladı. Şeyhin biraderi Cemaleddin Efendi dergâhın en iyi neyzeni idi. Tevfik, Cemâl Efendi ile birlikte notayı meşka devam etti. Bu şekilde burada bir çok büyüklerle tanıştı. 20 sine basınca İstanbula geldi ve Fatih medresesine girdi. Beş yıl orada kaldıktan sonra bir han odasına taşındı. En sevdiği dostları ile bu han odasında toplanmağa başladılar.

Bu güzel günler de çok sürmedi. Bir gün bu toplantıların bir daha tekrarlanmaması için kendisine haber verildi. Neyzen Tevfik bu hâdiseyi şöyle anlatır:

Bu emir beynimi bir ok gibi
çarptı, geldi,
Hancının vasıtasıyla karakol-
dan geldi..
Bir gece serkomiser kendisî etti
tenbih
Pek ağır geldi benim ruhuma
bu emr-i kerih

Neyzen bundan sonra tamamen avâre ve derbeder hayatına başlar. Daima takip altında

yaşamağa dayanamıyan Neyzen
nihayet Mısıra gider, orada 5
sene kalır ve yine İs-
tanbula döner ve ölümüne ka-
dar serazad hayatına burada
devam eder.

ŞİİRLERİ

Neyzenin şiirleri dikkatle o-
kunduğu vakit, bunların içinde
yobazlara ve softalara karşı ya-
zılmış pek ağır parçalara rast-
larız. Neyzen, ömrünün 4-5 yıl-
ını yiyen medresenin şiddetle
aleyhindedir:

**Bu medrese denilen kabr-i aşk-ı
istidat,
Zebaniler doğurur ki; maarife
cellât**

O, şöhret yaptıktan sonra
mazbut bir hayat yaşiyabilseydi
ve isteseydi ayda binlerce lira
kazanır ve apartıman da dike-
bilirdi. Fakat para onun naza-
rında bir kıymet ifade etmedi:

**şimdi de kalmadı nakdin na-
zarında kadri,
Kirli ellerde görünce paradan
iğrendim**

Hâsılı ömrünün sonuna ka-
dar derbederlikten, serazadlık-
tan kurtulamadı:

**Bir bakesim, bihanuman,
Şimdi bana dağlar mekân,
Feryadına makes olan
Kühsare baktım ağladım.**

Meyve-i memnuadan çekmiş
bizim pîr-i mugan,
Neyzenim, gönlünde binbir küp
şarabım var benim!

Neyzen Tefîğın birçok be-

yitleri hakimane ve düşündürü-
cüdür. İşte bunlardan bir tane-
si ile yazımı bitiriyorum:

**Türkü yine o türkü, sazlarda tel
değiştî,
Yumruk yine o yumruk, bir
varsa el değiştî.**

(11) (کجه بدست) خنجر ۴ ج ۱ ۹۰۴

